

I. A felszámoló döntési kompetenciájába tartozik annak eldöntése, hogy az értékesítési láncolatot képező további szerződéseket is megtámadja, és az eredeti állapot helyreállítását kéri, vagy ehelyett a vele szerződő féltől az utólag jogi okból bekövetkezett irreverzibilitás miatt az alaptalan gazdagodás megtérítésére tart igényt.

II. A felperes keresetében az eredeti állapotot természetben nem kérte helyreállítani, ezért e légi jármű tekintetében az érvénytelenség jogkövetkezményeként kizárólag az alaptalan gazdagodás megtérítésének van helye.

Alkalmazott jogszabályok: Cstv. 40.§, Ptk.6:113.§-a

Győri Ítéltábla Gf.II.20.270/2018/17/I.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperesi gazdasági társaság tagja és - felszámolásának elrendeléséig - önálló cégjegyzésre jogosult ügyvezetője G. G. volt. A felperes tulajdonát képezte a HA-DAD lajstromjelű (AN-2 típusú 1G12214 gyártási számú), és a HA-MHT lajstromjelű (AN-2R típusú 1G15511 gyártási számú) légi jármű, továbbá az LWR-786 forgalmi rendszámú Mitsubishi gyártmányú tehergépjármű is. Ezeket a felperes - egyéb tárgyi eszközeivel együtt - a V. külterület 50 hrsz.-ú telephelyén tárolta, ami bérelt terület volt.

A felperes és az I. r. alperes között írásban három adásvételi szerződés jött létre. 2014. augusztus 18-án az LWR-786 forgalmi rendszámú tehergépjárműre egy „tulajdonjog átruházási szerződést” kötöttek formanyomtatványon, mely szerint a felperes e gépjármű tulajdonjogát az I. r. alperesre ruházta át. Az okiratban vételárként 1.200.000,- Ft, fizetés módjaként készpénz, ennek időpontjaként 2014. augusztus 18. napja került megjelölésre. Megjegyzésként szerepelt benne, hogy az autó sérült, az automata- és terepváltója hibás, a differenciálmű kattog. E szerződést az eladó felperes törvényes képviselőjeként G.G., és az I. r. alperes írta alá, valamint két tanú, de utóbbiak az ügyletről információval nem rendelkeztek, pénzáradást nem láttak.

Ezt követően a két légi járműre 2014. október hó 31-én két „légi jármű adásvételi szerződés” aláírására is sor került a felperes és az I. r. alperes között, melyekben a légi-járművek vételárát egyaránt 800.000. – 800.000,- Ft-ban határozták meg. E szerződések 3. pontja szerint a vételár az okirat aláírásával egyidejűleg került teljesítésre, melynek hiánytalan átvételét az eladó felperes a szerződés aláírásával elismerte, a fizetés módjaként készpénz került megjelölésre. Ténylegesen e szerződések alapján vételár megfizetésére nem került sor.

A felperes 2014. évre súlyos likviditási problémákkal küzdött, a Székesfehérvári Törvényszék – 2014. február 11-én előterjesztett hitelezői kérelem alapján - 2014. április 3-án kelt, és 2015. március 11. napján jogerőre emelkedett 3.Fpk.07-14-000098/7. számú végzésével a felperes fizetéseképtelenséget megállapította, és felszámolását elrendelte. Ennek kezdő időpontja 2015. május 15. napja. A felszámoló 2015. június 8-án felhívta a felszámolás alá került felperes volt törvényes képviselőjét a felperes iratainak átadására, és a tevékenységzáró mérleg elkészítésére és átadására. Az így a felperes felszámolójának rendelkezésére bocsátott tevékenységzáró mérleggel kapcsolatos tárgyi eszköznyilvántartásban - amely 2015. május 14. napjával tartalmazta a felperes tárgyi eszközeit - mindhárom (a perbeli adásvételi szerződésekkel érintett) vagyontárgy a felperes tulajdonában álló tárgyi eszközként szerepelt, és a felszámolónak átadott iratanyagban azok értékesítésre, vagy vételáruk megfizetésére vonatkozó bizonylat nem volt.

A II.r. alperes 2015. május 28. napján került bejegyzésre a cégjegyzékbe, egyedüli tagja (alapítója) és törvényes képviselője az I. r. alperes. A 2015. május 21-én kelt alapító okirata

szerint a társaság törzstőkéje 4.000.000 Ft, ami nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásból áll. Ezt ténylegesen a két perbeli légi jármű képezte 2.000.000 - 2.000.000,-Ft összegben megjelölt értékben (alapító okirat 6.b./ pont). A felperes és az I. r. alperes között a légi-járművekre létrejött adásvételi szerződések alapján a Nemzeti Közlekedési Hatóság előbb az I.r. alperes tulajdonjogát, majd az alapító okirat alapján a II. r. alperes tulajdonszerzését, és a III. r. alperes üzemeltetői minőségét bejegyezte a légi-lajstromba.

A felperes vagyona és irattári anyagának átadása céljából 2015. június 30-án a felszámolója megjelent a felperes bejegyzett telephelyeként megjelölt V., 050 hrsz. alatti ingatlanon, ahol G. G. az adós volt törvényes képviselője életvitelszerűen is lakott ekkor, és az irat és vagyonátadás végett történő – rendőrség közreműködésével végrehajtott – eljárás során mindvégig ott tartózkodott az I. r. alperes is. A felperes felszámolója igényelte a rendőrség közreműködését e „leltárfelvétellel” kapcsolatban, így ennek során T.T. és Sz.Z. rendőrök is mindvégig részt vettek. Ennek lezárásaként (2015. június 30-án) egy jegyzőkönyv felvételére került sor, amit a felszámoló részéről jelenlévők, a V. Önkormányzat képviselőjében „megfigyelőként” jelenlévő személyek, a két rendőr, valamint G. G. és az I. r. alperes is aláírt. Ebben rögzítésre kerültek az azt aláíró jelenlévő személyek, így a G. A. Kft. „fa” képviselőjében G. G. ügyvezető, és az ő élettársaként a II. r. alperes is. A jegyzőkönyv szerint a két légi jármű, mint az I. r. alperes tulajdonát képező ingóság került rögzítésre, de azt igazoló iratok átadására nem került sor.

A felperes felszámolója 2015. augusztus 5-én kereste meg a Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatalát, hogy a felperes tulajdonát képező légi járművekről részletes tájékoztatást kérjen. E megkeresésre a hatóság által kiadott - 2015. február hó 23-án kelt - légi jármű lajstromozási bizonyítványok tulajdonosként az I. r. alperest tüntették fel, üzemeltetőjeként pedig a felperest a 2014. október 31-én kelt adásvételi szerződések alapján. Az I. r. alperes a Nemzeti Közlekedési Hatóságtól 2016. május 23-án kérte a légi járművek vonatkozásában a tulajdonosváltás átvezetését, és új tulajdonosként a II. r. alperes került megjelölésre a 2015. május 21-én kelt II.r. alperesi alapító okirat alapján. A két légi jármű tekintetében ezen adatváltozás bejegyzésére 2016. augusztus 3-án került sor, üzemeltetőként a III. r. alperes került feltüntetésre.

Az elsőfokú eljárás folyamatban léte alatt a HA-MHT lajstromjelű légi jármű megsemmisült, az LWR-786 frsz-ú tehergépjárművet pedig az I. r. alperes 2015. december 14-én kelt szerződéssel értékesítette 4.100.000,- Ft vételárért egy perben nem álló személy részére.

A felperes az elsőfokú bíróságnál 2015. szeptember 8-án előterjesztett, utóbb módosított végleges keresetében a közte és az I.r. alperes között a két légi járműre 2014. október 31-én létrejött, és a tehergépjárműre 2014. augusztus 18-án létrejött adásvételi szerződések érvénytelenségének a megállapítását kérte a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló többször módosított 1991. évi XLIX törvény (Cstv.) 40.§ (1) bekezdés b) pontja alapján, és ennek jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását a Cstv. 40.§ (1a) bekezdése alapján a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V törvény (Ptk.) rendelkezései alkalmazásával. Ekként a HA-DAD lajstromjelű légi jármű vonatkozásában a II. r. alperes tulajdonjogának, és a III. r. alperes üzemeltetői jogának törlését, és a felperes tulajdonjogának visszajegyzését kérte a Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatala által vezetett közhiteles nyilvántartásba, és ennek a túsására kérte kötelezni a II. és III. r. alperest. Egyúttal a II.r. alperest, mint a jelenlegi tulajdonost e légi jármű birtokának, továbbá forgalmi engedélyének és törzskönyvének átadására kérte kötelezni. A megsemmisült HA-MHT lajstromjelű légi jármű vonatkozásában a Ptk. 6:113.§ (1) bekezdése alapján az I.r. alperest 800.000,-Ft megfizetésére kérte kötelezni, az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítéseként tartott igényt. A tehergépjármű vonatkozásában szintén a Ptk.6:113.§ (1) bekezdése alapján I.r. alperest 4.100.000,-Ft megfizetésére kérte

kötelezni, amire szintén az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítéseként tartott igényt, tekintettel arra, hogy e szerződés tekintetében az eredet állapot már szintén nem állítható helyre, mert a tehergépjármű a per folyamatban léte alatt továbbértékesítésre került. Ennek körében arra az összegre tartott igényt, amennyiért az I.r. alperes a tehergépjárművez továbbértékesítette.

A keresettel támadott szerződések érvénytelenségét a Cstv. 40.§ (1) bekezdés b) pontjára alapította arra hivatkozva, hogy az ott írt törvényes feltételek teljesültek. Mindhárom szerződést már a felperes elleni felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem bíróságra történő beérkezését követően kötötték, és a támadott szerződések tárgya a felperes vagyonából történő ingyenes elidegenítés volt, figyelemmel arra, hogy a felperes vezető tisztségviselője és az I.r. alperes élettársak (hozzátartozók) voltak, ezért a Cstv. 40.§ (3) bekezdése alapján az ingyenességet és a rosszhiszemúséget vélelmezni kell. A felperes volt törvényes képviselője és a szerződésekben vevőként szereplő I. r. alperes között az ügyletkötésekkor fennálló élettársi kapcsolatot igazolja a 2015. június 30-án felvett jegyzőkönyv, és a rendőrség részéről eljáró T.T. tanúvallomása is. Az ingyenességre vonatkozó törvényi vélelmet az I.r. és II.r. alperes nem tudta megdönteni, semmivel nem igazolták, hogy az adásvételi szerződésekkel elidegenített vagyontárgyak vételárát az I.r. alperes megfizette volna a felperesnek. Ennek bizonyítására az alperesek által csatolt főkönyvi kivonat, fényképfelvétel, valamint az „előkerült” számla, és az olvashatatlan bevételi pénztárbizonylat alkalmatlan. Az I. r. alperes védekezésével kapcsolatban előadta, hogy a Cstv. 40.§ (1) bekezdése szerinti perindítási határidőt megtartotta, mivel a felszámoló csupán 2015. június 30-án értesült a légi-járművekkel kapcsolatos adásvételi szerződések tényéről, és hitelt érdemlően a Nemzeti Közlekedési Hatóság részére 2015. augusztus 5-én írt megkeresésre kapott válaszból szembesült csak azzal, hogy a légi-járművek tulajdonosa ekkor már az I. r. alperes volt. A tehergépjárműre vonatkozó adásvételi szerződésről pedig csupán 2015. szeptemberben szerzett tudomást, amely időpontokhoz képest 90 napon belül került sor a kereset előterjesztésére.

Az I.r. és II. r. alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy a felperes a perindítási határidőt elmulasztotta, mert a 2016. június 30-i jegyzőkönyv tartalmából az a következtetés vonható le, hogy a felperesnek ekkor már – hatóságtól szerzett – tudomása volt arról, hogy a támadott adásvételi szerződésben szereplő eszközök az I.r. alperes tulajdonát képezik. Érdemben arra hivatkoztak, hogy a Cstv. 40.§ (3) bekezdése szerinti vélelem nem áll fenn, mert a felperes vezető tisztségviselője és az I.r. alperes között ugyan szoros baráti kapcsolat volt, de közöttük élettársi kapcsolat nem állt fenn. Az élettársi kapcsolatot önmagában a 2015. június 30-án felvett jegyzőkönyv sem igazolja, tekintettel a jegyzőkönyv felvételének körülményeire. A felperes volt törvényes képviselője már 2015. szeptember 14-én - még mielőtt a perről tudomást szerezhetett volna - tiltakozott az élettársi minősítés ellen a felszámolóhoz írt e-mailben. A felszámoló (hasonló ügyekben gyakorlattal rendelkező személyként) tudatosan használta az „élettársi titulust” az általa szerkesztett jegyzőkönyvben az I. r. alperesre, annak érdekében, hogy későbbiek során a Cstv. 40. § (3) bekezdésére hivatkozhatson. A jegyzőkönyvet leszámítva csak T.T. volt az egyetlen aki úgy emlékezett, hogy az I. r. alperes és a felperes volt törvényes képviselője élettársak voltak. Ezekkel szemben az I.r. alperes álláspontja szerint, bár a bizonyítási kötelezettség e körben nem őt terhelte volna, tanúvallomásokkal igazolta, hogy nem állt fenn élettársi kapcsolat közte és a felperes volt törvényes képviselője között.

A perbeli adásvételi szerződések tárgya nem az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés volt, mert az adásvételi szerződésekben szereplő vételárát az I.r. alperes megfizette a felperesnek. A tehergépjárművel kapcsolatos adásvételi szerződés megkötésével egyidejűleg került sor a vételár megfizetésére, amit maga az adásvételi szerződés igazol. A

légi-járművekre megkötött adásvételi szerződések tartalmával szemben nem e szerződések megkötésekor, hanem később (2015. május 4-én) szintén megfizette a vételárat az I.r. alperes a felperesnek. Ezt igazolja, hogy a felperes tevékenységzáró mérlege elkészült és átadásra került a felszámolónak, ami főkönyvi kivonattal is alátámasztott. A mérleg 2015. január 1-től 2015. május 14-ig tartalmazta a gazdasági eseményeket, és a főkönyvi kivonat 31. sora a „tárgybeli időszakban a tartozik és követel sorban, 1.600.000- 1.600.000,- Ft összeget tüntet fel, ami azt jelenti, hogy ezen időszakban a felperes 1.600.000,- Ft összegű követelés kiegyenlítését várta számla alapján, mely követelést partner kiegyenlített, így az egyenleg 0.” Ebben az időszakban a felperes egy db. 1.600.000,- Ft összegű számlát fogadott be, ami az I. r. alperessel létrejött, és keresettel támadott adásvételi szerződésből eredő számla. A csatolt főkönyvi kivonat – az I.r. és II.r. alperesek álláspontja szerint - „kétségtelenül alátámasztja a felperes által kifogásolt gazdasági esemény létrejöttét, annak valóságtartalmát”, e vonatkozásban a mérleget, és a főkönyvi kivonatot készítő könyvelő tanúkenti meghallgatását indítványozták. A becsatolt pénztári napló és Áfa bevallás is igazolja a légi-járművek 1.600.000,-Ft összegű vételárának a megfizetését, továbbá az erről készült bevételi pénztárbizonylat fotómásolata, és a felperes által kibocsátott számla is. Az I. r. alperes így mindhárom adásvételi szerződés esetében az azokban kikötött ellenérték fejében lett a szerződésekben szereplő eszközök tulajdonosa, így a felperes által hivatkozott ingyenesség nem áll fenn. Az a körülmény, hogy az adásvételi szerződéseken szereplő „tanúk nem látták a készpénz átadását, nem rontja le a szerződés létrejöttének igazolását”, figyelemmel arra is, hogy az áfabevallásban is szerepeltek ezen összegek, és az I. r. alperes a bevételi pénztárbizonylatról készített fényképfelvételt is csatolta.

A III. r. alperes érdemi védekezést nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletével megállapította, hogy a felperes és az I. r. alperes között a HA-DAD lajstromjelű, 1G12214 gyártási számú, valamint a HA-MHT lajstromjelű, 1G15511 gyártási számú légi-járművekre vonatkozó 2014. október 31. napján kelt szerződések, valamint ugyanezen légi-járművekre vonatkozóan az I. és II. r. alperesek között 2016. május hó 20. napján létrejött szerződések érvénytelenek. A III. r. alperesnek a HA-DAD lajstromjelű légi-járműre vonatkozó üzemtartói jogának törlését rendelte el, és a fentiek tűrésére kötelezte. Kötelezte a II. r. alperest, hogy e légi-jármű működtetéséhez szükséges iratokat (forgalmi engedély, törzskönyv) bocsássa felperes rendelkezésére. Megkeresi rendelte a Nemzeti Közlekedési Hatóságot, hogy a HA-DAD lajstromjelű légi-jármű vonatkozásában a II. r. és ezen keresztül az I. r. alperes tulajdonjogát, valamint a III. r. alperes bejegyzett üzemtartói jogát is törölje, és e légi-jármű tulajdonosaként a felperest jegyezze vissza a légilajstromba. Megállapította továbbá, hogy a felperes és az I. r. alperes között az LWR-786 forgalmi rendszámú Mitsubishi gyártmányú gépjárműre 2014. augusztus 18. napján létrejött szerződés érvénytelen, és kötelezte az I. r. alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 4.100.000,- Ft-ot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Egyetemlegesen kötelezte az I. és II. r. alpereseket, hogy fizessenek meg az államnak felhívásra 96.000,- Ft feljegyzett kereseti illetéket, és kötelezte az I. r. alperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 246.000,- Ft feljegyzett kereseti illetéket. Kötelezte az I. r. alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 150.000,- Ft perköltséget.

Határozatának indokolásában azt rögzítette, hogy „a felperes a HA-DAD lajstromjelű légi-jármű vonatkozásában, kérte tartalmát tekintve az I. és II. r. alperesek közötti e járműre vonatkozó szerződés érvénytelenségének kimondását is”. A kereset és az ellenkérelem körében a Cstv. 40. § (1) bekezdés a) és b) pontjában és 40. § (3) bekezdésében foglaltakat vizsgálta, utóbbival összefüggésben azt, hogy a felperes volt törvényes képviselője (G.G.) és az I. r. alperes között – a támadott szerződések megkötésekor – állt-e fenn élettársi kapcsolat, figyelemmel a Ptk. 6:514. §-ában foglaltakra is. Ennek megítélése körében az elsőfokú

bíróság kiemelt jelentőséget tulajdonított a 2015. június 30-án kelt jegyzőkönyvnek. Ezen - a teljes bizonyító erejű magánokirat feltételeinek megfelelő - okiratban egyértelműen az szerepelt, hogy a felperes korábbi törvényes képviselője és az I. r. alperes élettársak. Ezt a jegyzőkönyvet valamennyi érdekelt, így a felszámolás alá került felperes ügyvezetőjeként jelenlévő G.G. és az I. r. alperes is aláírta. Ennek fejrészeiben egyértelmű és „szemet szűrő” az élettársi kapcsolat rögzítése, első oldalának első pontjában is ugyanez szerepel, valamint az utolsó bekezdésben, az aláírások felett is ekként került a felperes volt törvényes képviselője és az I. r. alperes közötti kapcsolat nevesítésre. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint ez „oly mértékben szemet szűrő”, hogy amennyiben e kapcsolat nem állt volna fenn az érintettek között, úgy a jegyzőkönyvet az abban szereplő megfogalmazással nyilvánvalóan nem írták volna alá. Értékelte az elsőfokú bíróság azt is, hogy a jegyzőkönyv felvétele előtt a felszámoló megjelenésekor az I. r. alperes és a felperes volt törvényes képviselője együtt jöttek ki a telephelyen található ingatlanból, ami - az egyéb peradatok mellett - szintén az élettársi kapcsolatot megerősítő körülmény. Elfogadta a helyszínen a rendőrség részéről közreműködő T.T. érdektelen tanú vallomását is: az adott szituáció alapján G.G. és az I. r. alperes között élettársi kapcsolat állt fenn, és azon épület amelyből az I. r. alperes kijött, életvitelszerű lakhatásra alkalmas volt. Az elsőfokú bíróság értékelte azt a körülményt is, hogy a felperes volt törvényes képviselőjének tanúvallomása szerint ott ő életvitelszerűen tartózkodott, amit alátámasztott a 30. sorszámú jegyzőkönyv mellékleteként becsatolt feljelentés tartalma is. A 2015. június 30-án kelt jegyzőkönyv teljes bizonyító erejű magánokiratként igazolja a felperes volt vezető tisztségviselője és az I. r. alperes közötti élettársi kapcsolat fennállását, amivel szemben a perben az I. r. alperes nem tudta azt hitelt érdemlően bizonyítani. Az élettársi kapcsolat tényét a fenti bizonyítékok (jegyzőkönyv, tanúvallomások, feljelentési jegyzőkönyv) egyértelműen alátámasztották, és mindezzel szemben a lefolytatott bizonyításból ennek ellenkezőjére nem lehetett megalapozott következtetést levonni.

A Cstv. 40. § (3) bekezdésében foglaltak szerint így fennálló törvényi vélelemre tekintettel az elsőfokú bíróság a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott törvényi tényállási elemek fennállását vizsgálta. Rögzítette, hogy a felperes vonatkozásában a volt vezető tisztségviselője a felszámolás kezdő időpontjára vonatkozó tevékenységzáró mérleget, és annak mellékleteként egy tárgyi eszköznyilvántartást készített. Utóbbiban - 2015. május 14. napján - mindkét légi jármű, és a tehergépjármű is egyértelműen a felperes tulajdonaként szerepelt. Ezt a felperes volt vezető tisztségviselője aláírta, és átadta a felperes felszámolójának. Az átadott iratanyagban a járművek értékesítésre, vagy vételáruk megfizetésére vonatkozó bizonylatok, iratok nem voltak. G.G. és az I. rendű alperes egyezően adták elő, hogy az átruházások kapcsán az ügyletkötéskor eljáró tanúk pénzáradást nem láttak, és a légi járművekre vonatkozó szerződések megkötéskor - azok tartalmával ellentétben - nem került sor pénzáradásra, arra ténylegesen csak később került sor. Ezt az I. r. és a II. rendű alperes az általuk becsatolt áfabevallással, egy számláról és pénztárbizonylatról készült fényképfelvétellel kívánták igazolni. Ezek az elsőfokú bíróság álláspontja szerint önmagukban elégtelenek annak a bizonyítására, hogy az I. rendű alperes által előadottak szerint valóban sor került a szerződésekben meghatározott vételárak megfizetésére. Az elsőfokú bíróság életszerűtlennek tartotta, hogy a légi járművek vételárára vonatkozó bizonylatokat az I. rendű alperes - hivatkozása szerint - lefényképezte, miközben ezekről - a saját előadása szerint - okirattal nem is rendelkezett.

Az elsőfokú bíróság értékelte azt is, hogy a fényképfelvételen csatolt számla kelte és teljesítés időpontja 2015. április 16., a fizetési határideje 2015. április 24. napja, ugyanakkor a fényképfelvételen becsatolt bevételi pénztárbizonylat ettől eltérő időpontú. A számla kiállítása és teljesítési időpontja azt megelőző, mint ahogy a felperes tevékenység zárómérlegének záró időpontja meghatározott (2015. május 14.). Mindebből az a következtetés vonható le - miután a tárgyi-eszköznyilvántartást a felperes volt törvényes képviselője is aláírta - hogy neki

nyilvánvalóan tudomással kellett volna bírnia az ezt közvetlenül megelőző értékesítésről, mely esetben viszont a tárgyi eszköznyilvántartásban nem szerepelhetett volna az értékesítéssel érintett két légi jármű. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a fényképfelvétel formájában csatolt számlát és nyugtát a bizonyítékok köréből kirekesztette.

A tehergépjárműről a beszerzett gépjármű-nyilvántartási adatokból megállapította, hogy az 2014. augusztus 18-án került az I.r. alperes tulajdonában, és annak 2015. december 14-ig volt a tulajdonosa. A rendelkezésre álló bizonyíték alapján – az elsőfokú bíróság megítélése szerint – nem lehetett azt megállapítani, hogy e tehergépjárműre vonatkozó adásvételi szerződés megkötésekor az I.r. alperes részéről történt volna pénzügyi teljesítés, annak okirati bizonyítéka nem volt, maga az I. rendű alperes is akként nyilatkozott, hogy az okiraton szereplő tanúk pénzáradást nem láttak. Az I. rendű alperes úgy nyilatkozott, hogy 4.000.000,- Ft vételárért értékesítette utóbb a tehergépjárművet. Utalt ugyan arra, hogy azon különböző javításokat végzett, de az I. rendű alperes előadása szerint e javításról okirattal nem rendelkezik. Mindezek alapján nem lehetett megállapítani, hogy egyáltalán végzett-e, és milyen javításokat az I. rendű alperes a tehergépjárművön. Értékelte az elsőfokú bíróság azt is, hogy a tehergépjármű tárgyi eszköznyilvántartásban szereplő 2015. május 14-i értéke 4.000.000,-Ft-ot meghaladó volt, ezért a 2015. évi továbbértékesítés kapcsán ez a vételár a reális forgalmi érték. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a tehergépjármű több mint 4.000.000,- Ft-os értékkel bírt 2015. május hó 14-én, és legalább annyival, amikor az I. rendű alperes azt perben nem szereplő személynek értékesítette.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy nem lehetett azt tényként megállapítani, hogy az I. rendű alperes a keresettel támadott adásvételi szerzések kapcsán az azokban foglalt vételárat megfizette volna a felperesnek. Ezért a felperes a Cstv. 40. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenségi ok fennállását bizonyította a közte és az I.r. alperes között létrejött adásvételi szerződések tekintetében. A perindításra a Cstv. 40. § (1) bekezdésében foglalt határidőben került sor, miután a felszámoló hitelt érdemlően bármilyen az adós vagyonaiba tartozó eszközről legkorábban a tevékenységzáró mérlegből szerezhett tudomást. A felszámolónak az adós vezető tisztségviselőjéhez intézett felhívásának az átvételére 2015. június 8-án került sor. A felszámoló a két légi járművet érintő tulajdonváltásáról hitelt érdemlően - a megkeresése alapján - a Nemzeti Közlekedési Hatóság válasziratából értesülhetett, amire csak 2015. augusztusban került sor, ezért a Cstv. 40. § (1) bekezdésében foglalt 90 napos perindítási határidő betartotta.

A keresettel támadott szerződések érvénytelensége miatt „a felperes által érvényesíteni kívánt jogkövetkezmény - a Ptk. XIX. fejezetben meghatározott érvénytelenség jogkövetkezményei közül - az alaptalan gazdagodás pénzbeli megtérítése iránti igény volt. Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság a Cstv. fent hivatkozott rendelkezései alapján megállapította, hogy a HA-DAD és a HA-MHT lajstromjelű légi járműkre vonatkozóan a felperes és az I. r. alperes, ennek folyamánaképp az I.r. és II. r. alperesek közötti szerződések érvénytelenek, ugyanakkor - miután nem bizonyított a vételárak teljesítése - így csak a meg nem semmisült légi jármű vonatkozásában lehetett rendelkezni az eredeti állapot helyreállításáról, az alperesi oldalt terhelő bármilyen fizetési kötelezettség nélkül.” A tehergépjármű vonatkozásában helytállóan hivatkozott a felperes a Ptk. 6:113. § (1) bekezdésére, és „miután itt sem lehetett megállapítani a felperes és az I. r. alperes közötti szerződés alapján a vételár teljesítését, így az I.r. alperes alaptalan gazdagodása az igazolt továbbértékesítési vételárral megegyező összegű, aminek megfizetésére kötelezte az elsőfokú bíróság az alaptalanul gazdagodó I. r. alperest. Mindezek alapján határozott az elsőfokú bíróság a rendelkező részben foglaltak szerint, és egyúttal a felperes ezt meghaladó keresetét - „a légi-járművekre vonatkozó elszámolási (gazdagodási) elem tekintetében” - elutasította. Az I. r. alperesnek a könyvelő tanúkenti meghallgatására vonatkozó bizonyítási indítványát mint szükségtelent és célra nem vezető elutasította.

Az elsőfokú ítélet ellen az I.r. alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak részbeni megváltoztatásával a kereset teljes elutasítását kérte. A másodfokú eljárásban úgy nyilatkozott, hogy a fellebbezéssel érintett HA-DAD légi jármű tekintetében a Ptk.6:112.§-ában írt eredeti állapot helyreállítását ellenzi, és a Ptk.6:113.§-a szerinti jogkövetkezmények alkalmazása ellen nem tiltakozik, vagyis nyilatkozatának tartalma szerint másodlagosan az elsőfokú ítélet fellebbezett részének ennek megfelelő részbeni megváltoztatását kérte. Azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok téves értékelésével állapította meg, hogy a felperes volt vezető tisztségviselője és az I.r. alperes élettársak voltak. Kiemelte, hogy Uszakai Erik Ferenc, Bús József és dr. Horváth András tanúk egyöntetűen olyan tartalmú tanúvallomást tettek, hogy G.G. és az I.r. alperes között nem állt fenn élettársi kapcsolat. Az elsőfokú bíróság által hivatkozott jegyzőkönyv nem alkalmas a bizonyítási teher megfordítására, a felperes pedig nem bizonyította az élettársi kapcsolat fennállását. Amennyiben a bizonyítási teher e körben meg is fordult, az I.r. alperes sikerrel bizonyította azt, hogy nem állt fenn élettársi kapcsolat közte és a felperes vezető tisztségviselője között. Álláspontja szerint a rendelkezésre álló írásbeli adásvételi szerződések, a fényképfelvétel formájában becsatolt számla és bevételi pénztárbizonylat, az áfa bevallás és a főkönyvi kivonat, továbbá a szerződést aláíró felek egybehangzó előadása azt igazolja, hogy az adásvételi szerződésekben rögzített vételárat az I.r. alperes megfizette a felperesnek a légi járműveket illetően. A tehergépjármű vonatkozásában pedig a rendelkezésre álló adásvételi szerződés igazolja a vételár kifizetését. Ezek alapján helytelenül vont következtetést az elsőfokú bíróság a keresettel támadott adásvételi szerződések ingyenességére. Fenntartotta az elsőfokú eljárásban már előterjesztett bizonyítási indítványát Kovács Lajos tanúkénti meghallgatására is. Változatlanul „aggályosnak tartotta”, hogy a felperes a keresetindítási határidőt betartotta-e, mivel e körben a felszámoló ellentétes adatokat szolgáltatott.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet fellebbezett részének a helyben hagyását kérte, lényegében annak helyes indokai alapján. A másodfokú tárgyaláson előadta, hogy a repülőgépekre vonatkozóan az I.r. és a II.r. alperes közötti szerződés tekintetében érvénytelenségi keresetet nem terjesztett elő, ezért a fellebbezéssel érintett repülőgép kiadására nincs lehetőség. Emiatt keresetét az érvénytelenség jogkövetkezménye körében akként pontosította, hogy az I.r. alperest a HA-DAD lajstromjelű repülőgép ellenértéke, azaz 800.000,-Ft megfizetésére kérte kötelezni, a repülőgép kiadása helyett.

* * *

Előrebocsátja az ítélet tábla, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.253.§ (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Ennek alapján – fellebbezés hiányában – a felülbírálat nem érintette az elsőfokú ítéletnek a kereset - a HA-MHT lajstromjelű légi jármű tekintetében - az elsőfokú ítéletben foglalt megállapítást meghaladó, az érvénytelenség kért jogkövetkezményének alkalmazása körében 800.000,-Ft megfizetésére irányuló részét elutasító, első fokon jogerőre emelkedett rendelkezését.

Az így elbírált fellebbezés a jogvita érdemében nem, csupán – a fellebbezéssel érintett légi jármű esetében - az érvénytelenség elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezménye tekintetében – alapos.

Az ítélet tábla mindenekelőtt rámutat arra, hogy az elsőfokú bíróság iratellenesen állapította meg, hogy a felperes keresete a légi járművek tekintetében az I.r. és a II.r. alperesek között

2016. május 20. napján létrejött szerződések érvénytelenségének a megállapítására is irányult, ugyanis ilyen tartalmú kereseti kérelmet (Pp. 121.§ (1) bekezdés e) pont), erre vonatkozó jogi érvelést és azt megalapozó tényállítást (Pp. 121.§ (1) bekezdés c) pont) a felperes nem terjesztett elő. A Pp. szabályai szerint keresetet nem lehet „ráutaló magatartással” előterjeszteni, és a felperes nyilatkozatainak – a Pp.3.§ (2) bekezdése alapján – azok megjelölése és tartalma alapján sem lehetett ilyen értelmet tulajdonítani. Emiatt az elsőfokú a Pp. 215.§-át megsértve döntésével túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, amikor erre irányuló kereseti kérelem nélkül a légitársaságokra vonatkozóan az I. és II. r. alperesek között 2016. május hó 20. napján létrejött szerződések érvénytelenségét is állapította. A felperesnek a másodfokú eljárásban tett „keresetpontosítására” is tekintettel a fenti eljárási szabálysértés azonban nem volt olyan súlyú, ami az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolta volna, ugyanakkor az ítélet tábla mellőzte az erre vonatkozó jogszabálysértő ítéleti rendelkezést.

Az elsőfokú bíróság szintén iratellenesen állapította meg, hogy a felperes a perbeli – a közte és az I.r. alperes között létrejött – adásvételi szerződéseket a Cstv. 40.§ (1) bekezdés a) pontja alapján is támadta, mert kizárólag a Cstv. 40.§ (1) bekezdés b) pontja alapján kérte azok érvénytelensége megállapítását, és csupán annak első fordulatára, azaz az adós felperes vagyonából történő ingyenes elidegenítésre hivatkozott.

Az ítélet tábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság által elkövetett fenti eljárási szabálysértéseknek az ügy érdemi elbírálására kiható hatása nem volt, ezért azok nem teszik szükségessé az elsőfokú eljárás megismétlését, emiatt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére az ítélet tábla nem látott okot. Mindezek alapján az ítélet tábla a fellebbezést érdemben bírálta el.

* * *

Az elsőfokú bíróság a széleskörű bizonyítási eljárás lefolytatását követően a felek előadását és a bizonyítékokat a Pp. 206.§-ának megfelelően egybevetve és azokat okszerűen értékelve helyes tényállást állapított meg, és abból helytálló jogkövetkeztetést levonva állapította meg a felperes és az I.r. alperes között a légitársaságokra és a tehergépjárműre létrejött adásvételi szerződések érvénytelenségét. A fellebbezéssel érintett HA-DAD lajstromjelű repülőgép tekintetében azonban az érvénytelenség jogkövetkezményéről téves döntést hozott.

I.

A perindítási határidő

Az ítélet tábla – a fellebbezés alapján – elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a keresetlevél határidőben érkezett-e meg a törvényszékre.

A Cstv. jelen perben alkalmazandó 40. § (1) bekezdés b) pontja szerint a tudomásszerzéstől számított 90 napon, de legfeljebb a felszámolást elrendelő végzés közzétételének időpontjától számított 1 éves jogvesztő határidőn belül a hitelező – vagy az adós nevében a felszámoló – a bíróság előtt keresettel megtámadhatja az adósnak

b) a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem bíróságra történő beérkezése napját megelőző két éven belül és azt követően megkötött szerződését vagy más jognyilatkozatát, ha annak tárgya az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés, illetve a vagyont terhelő ingyenes kötelezettségvállalás vagy harmadik személy javára feltűnően aránytalan értékkülönbséggel megkötött visszterhes jogügylet.

E rendelkezés helyes értelme szerint a perindítási határidő kezdő időpontja a kifogásolható szerződésről való tudomásszerzés tényleges időpontja, nem pedig az az időpont, mikor arról a

perindításra jogosult felszámoló „tudomást szerezhetett volna,” mert annak esetleges lehetősége fennállt. E mögött az a jogalkotói szándék húzódik meg, hogy csupán a konkrét szerződés tényleges ismerete alapján tud felelősséggel dönteni arról, hogy azt bíróság előtt indokolt-e megtámadni. Ezért a Cstv. 40. § alapján megkövetelt tényleges tudomásszerzésnek a megismerés „elvi lehetőségének” szintjére történő emelése az alkalmazandó normaszövegnek a jogalkotói szándékkal ellentétes értelmezését jelentené.

A konkrét esetben az adós felperes iratait az ügyvezetője a felszámolónak átadta, de azokban a perbeli vagyontárgyak értékesítésére, vagy vételáruk megfizetésére vonatkozó okiratok – nem vitásan – nem voltak. Ezért helytállóan hivatkozott a felperes arra, hogy csupán 2015. június 30-án értesült először a légi járművekkel kapcsolatos adásvételi szerződésekről. A fellebbezési érveléssel szemben a becsatolt jegyzőkönyvből és a felszámoló előadásából sem lehet olyan következtetést levonni, hogy a felperes felszámolójának már ezt megelőzően „hatóságtól szerzett” tudomása lett volna a keresettel támadott szerződésekről. A Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatalának a bíróság megkeresésére írott válaszából egyértelműen megállapítható, hogy a felperes felszámolóját a hatóság csupán 2015. augusztus 6-án tájékoztatta a légi járművek tulajdoni helyzetéről. A tehergépjármű tekintetében pedig még az alperesek sem hivatkoztak arra, hogy a felperes felszámolója az általa állított 2015. szeptember eleji időponthoz képest korábban tudomást szerzett volna annak eladásáról.

A felperes felszámolója ekként a becsatolt okiratokkal (2015. június 30-i jegyzőkönyv, Nemzeti Közlekedési Hatóság iratai) megfelelően igazolta a támadott szerződésekről történő tudomásszerzésének időpontját. Az elsőfokú bíróság ezért helytállóan állapította meg, hogy a felperes felszámolója legkorábban 2015. június 30-án szerzett ténylegesen tudomást a légi járművekre kötött támadott szerződésekről, míg a tehergépjármű tekintetében csak 2015. szeptember elején. A felszámoló részéről a Cstv. 40.§ (1) bekezdése szerint megkövetelt tényleges tudomásszerzés időpontjaként 2015. június 30. napját megelőző időpont nem állapítható meg. 2015. június 30-tól számítottan 90 nap állt a felperes rendelkezésére, hogy a keresetét a bíróságnál előterjeszthesse, így a keresetindítási határidő 2015. szeptember 28-án járt le. A felperes keresete e 90 napos határidőn belül, 2015. szeptember 8-án megérkezett az elsőfokú bírósághoz, így az nem késett el, ezért az I.r. alperes elévülési kifogása alaptalan. Helytállóan járt el ezért az elsőfokú bíróság, amikor érdemben vizsgálta a felperes Cstv. 40.§ (1) bekezdés b) pontjára alapítottan előterjesztett keresetét.

II.

A keresettel támadott szerződések érvénytelensége

Az elsőfokú bíróság a releváns tényállás alapján helytállóan állapította meg, hogy a keresettel támadott adásvételi szerződések tekintetében az érvénytelenség megállapításának a Cstv. 40.§ (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott valamennyi feltétele megvalósult.

Nem volt vitás, hogy a felperes a Cstv-ben meghatározott időtartamon belül kötött szerződéseket támadta, hiszen azokat a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem bíróságra történő beérkezése napját (2014. február 11. napja) követően kötötték a felek.

Vitatott volt, hogy a felperes vezető tisztségviselője és az I.r. alperes élettársak voltak-e a támadott szerződések megkötésekor, ekként a Cstv. 40.§ (3) bekezdésében foglalt vélelem alkalmazható-e. Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok helytálló mérlegelésével állapította meg, hogy a keresettel támadott szerződések megkötésének időpontjában a felperes vezető tisztségviselője és az I.r. alperes élettársak voltak. Az elsőfokú bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenységét (Pp.206.§ (1) bek.) az I.r. alperes alap nélkül

támadta fellebbezésében. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában részletesen kitért arra, hogy milyen bizonyítékok alapján állapította meg e körben a tényállást, és mik voltak azok a körülmények, amiket a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, és a felperesi tényállítást a hozzátartozói minőséget illetően a csatolt okiratok alapján - az I.r. alperesi hivatkozásokkal ellentétben is - miért találta bizonyítottnak. Ezen indokokat az ítélet tábla is osztotta, és megjegyzi, hogy a fellebbezésben e körben felhozott körülményeket már az elsőfokú bíróság is a mérlegelési körébe vonta, és a bizonyítékok okszerű mérlegelése a másodfokú bíróságot is köti. (BH 2006. 403.)

Tekintettel arra, hogy az adós felperes a keresettel támadott adásvételi szerződéseket a vezető tisztségviselője hozzátartozójával (élettársával, Ptk. 8:1§ 2. pont) kötötte meg, az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a Cstv. 40.§ (3) bekezdése alapján a keresettel támadott szerződések esetében a megtámadás alapjaként hivatkozott Cstv. 40.§ (1) bekezdés b) pontja alkalmazásában az ingyenességet vélelmezni kell. Ennek pedig az a jogkövetkezménye, hogy – a Cstv. 40.§ (1) bekezdés b) pontjára alapított megtámadási kereset tekintetében – az I.r. alperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a keresettel támadott adásvételi szerződések tárgya nem az adós vagyonából történő ingyenes elidegenítés volt, mert a felperes a tulajdonában álló járműveket ellenérték fejében (visszterhesen) ruházta át az I.r. alperesre, azaz az I.r. alperes az adásvételi szerződésekben rögzített vételárat a felperesnek megfizette.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok helyes mérlegelésével állapította meg azt is, hogy az I.r. alperes e bizonyítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni, az ingyenesség törvényi vélelemét nem tudta megdönteni. A Pp. 164.§ (1) bekezdése alapján őt terhelő bizonyítási kötelezettsége ellenére sem tudta bizonyítani, hogy a keresettel támadott adásvételi szerződésekkel elidegenített vagyontárgyak vételárát megfizette a felperesnek. Ezért az ingyenesség feltételét – a Cstv. 40.§ (3) bekezdése és a Pp.3.§ (5) bekezdésének utolsó fordulata alapján – az ellenkező bebizonyításának a hiányában valónak kellett tekinteni.

A légi járművek tekintetében a szerződést aláíró felek egyezően adták elő, hogy az ezekre vonatkozó szerződések megkötésekor – azok tartalmával ellentétben – nem került sor a vételár megfizetésére, ezért e szerződések tartalma – az I.r. alperes által sem vitatottan - nem igazolta a teljesítést. Az I.r. alperes azon tényállításának a bizonyítására pedig, hogy a légi járművek vételárát utóbb fizette meg, az általa teljesített és felajánlott bizonyítás nem volt alkalmas, az e körben felmerült bizonyítékoknak az elsőfokú bíróság általi értékelésével az ítélet tábla maradéktalanul egyetértett, ezért arra csak utal. Ezt az ítélet tábla azzal egészíti ki, hogy a másodfokú eljárásban tanúként hallgatta ki az e körben az I.r. alperes által indítványozott könyvelőt. E tanú előadta, hogy nem látott pénzáradást, annak állítólagos átadásánál nem volt jelen. A légi járművek vételárának kifizetéséről csak közvetetten, a felperes vezető tisztségviselőjének elmondásából rendelkezett ismeretekkel. A légi járművekre vonatkozó adásvételi szerződést, számlát és pénztárbizonylatot ugyan látta, de a neki bemutatott adásvételi szerződések dátuma 2015. április, vagy május volt. A perben támadott és becsatolt 2014. október 31-i adásvételi szerződésekről a tanúnak ismerete nem volt. Előadta, hogy amennyiben a légi járművek adásvétele korábban történt, akkor „szabályszerűen” nem szerepelhetne az általa készített tárgyi eszköznyilvántartásban ezekre 2015. évre elszámolt felújítási költség. A peres felek egyező előadása szerint ugyanakkor a légi járműveket a felperes a becsatolt okiratoknak megfelelően, azaz 2014. október 31-én adta el az I.r. alperesnek. Mindezek alapján a másodfokú eljárásban meghallgatott tanú vallomása sem volt alkalmas – az elsőfokú eljárásban már mérlegelt bizonyítékok mellett sem – annak a bizonyítására, hogy az I.r. alperes a légi járművek vételárát megfizette a felperesnek, ezért az ítélet tábla e körben az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállást sem állapíthatott meg.

A tehergépjármű esetében az I.r. alperes az elsőfokú eljárásban és a fellebbezésében is kizárólag arra hivatkozott, hogy az erre vonatkozó adásvételi szerződés igazolja a vételár teljesítését. Ennek körében az ítéletábra csupán utal arra, hogy az elsőfokú bíróság helytálló megállapítása szerint e szerződés nem bizonyítja azt, hogy a kikötött vételárat az I.r. alperes valóban meg is fizette a felperesnek, mert ezt nem hanem csupán a vételár összegét, megfizetésének módját és esedékességét tartalmazza az okirat. Annak tartalmából ezért nem lehet olyan következtetést levonni, hogy a kikötött vételár valóban megfizetésre is került, és e körben az I.r. alperes egyéb bizonyítékra nem is hivatkozott.

Mindezek alapján pedig az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperes és az I.r. alperes között létrejött és keresettel támadott mindhárom adásvételi szerződés a felperes Cstv. 40.§ (1) bekezdés b) pontjára alapított eredményes megtámadása folytán érvénytelen.

III.

Az érvénytelenség jogkövetkezményei

A Cstv. 40.§ (1a) bekezdése szerint a jogügyletek eredményes megtámadása esetén a Ptk. érvénytelen szerződésekre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az elsőfokú bíróság helytállóan indult ki abból, hogy a jelen perben – az érvénytelennek minősülő szerződések megkötésének időpontjára tekintettel – már a Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni.

Az érvénytelenség jogkövetkezményét az elsőfokú bíróság ítéletében kizárólag a HA-DAD lajstromjelű repülőgép és a tehergépjármű tekintetében vontta le, mert a megsemmisült légi jármű tekintetében az erre irányuló keresetet elutasította. Utóbbi rendelkezést a felek nem támadták fellebbezéssel, ezért az ítéletábrának - az előterjesztett fellebbezés és a felperes másodfokú eljárásban tett nyilatkozata alapján - abban kellett állást foglalnia, hogy az előbbi két ingóságra vonatkozóan a felperes és az I.r. alperes között létrejött szerződések érvénytelensége miatt az elsőfokú bíróság helytálló jogkövetkezményeket alkalmazott-e.

Ennek megítélése során abból kellett kiindulni, hogy a Ptk. 6:108.§ (3) bekezdése szerint a bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeiről a fél kérelmétől eltérő módon is rendelkezhet, nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik.

A másodfokú eljárásban az ítéletábra felhívta a peres feleket, hogy nyilatkozzanak arról, hogy az érvénytelenség Ptk-ban felsorolt jogkövetkezményei közül melyik ellen tiltakoznak. Az I.r. alperes a meglévő légi jármű tekintetében kizárólag a Ptk.6:112.§-ában írt eredeti állapot helyreállítása ellen tiltakozott, míg a felperes a Ptk. 6:110.§-a szerinti érvényessé nyilvánítást és 6:111.§-a szerinti, a felek akaratából történő érvényessé válást ellenezte. Ennek alapján az ítéletábra megállapította, hogy az érvénytelenségnek a Ptk. szerint alkalmazható jogkövetkezményei közül nincsen olyan amelyik ellen mindegyik fél tiltakozott volna.

Ez a körülmény azonban csak az egyik előfeltétele annak, hogy a bíróság – akár a fél kérelmétől is eltérve – az érvénytelenség bármelyik jogkövetkezményét alkalmazza. A másik törvényes előfeltétel az, hogy az adott jogkövetkezmény egyáltalán az adott esetben alkalmazható legyen. Vannak ugyanis olyan esetek, amikor az eredeti állapotot nem lehet helyreállítani, és emiatt nem alkalmazható a Ptk. 6:112.§-a szerinti jogkövetkezmény. Ez akkor következik be, amikor az érvénytelen szerződés alapján már teljesített szolgáltatások természetben nem adhatók vissza. Ennek oka vagy az eredeti irreverzibilitás, vagyis amikor a

teljesített szolgáltatás valamilyen tevékenységben vagy használatban állt, és emiatt az már eredetileg sem volt visszafordítható. Akkor is lehetetlen az eredeti állapot helyreállítása, ha az eredetileg reverzibilis dologszolgáltatás a teljesítést követően utóbb válik irreverzibilissé, akár fizika okból (pld. a dolog elpusztulása), akár jogi okból. Utóbbi miatt válhat irreverzibilissé a dologszolgáltatás akkor is, ha a dolgot továbbértékesítették (tulajdonjogát újból átruházták), feltéve hogy az új szerző tulajdonossá is vált, vagy ezt az adott perben nem teszik a felek vitássá.

A Ptk. mindkét esetsoporra a jogalap nélküli gazdagodás elvére támaszkodva (de önálló sui generis szabállyal) rendezi az érvénytelen szerződés alanyainak a helyzetét, a bekövetkezett vagyonmozgások visszarendezését az érvénytelenségnek a 6:113.§-ában meghatározott jogkövetkezményével. E szerint ha a szerződés nem nyilvánítható érvényessé, és a szerződéskötés előtt fennállt helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság elrendeli az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítését.

A Cstv. 40.§ (1) bekezdése szerinti jogintézmény célja, hogy az ilyen jellegű ügyletekkel elvont vagyon feltétel nélkül visszakerüljön az adós vagyonába. Amennyiben a vagyontárgy – újabb ügyletek folytán – már nincs az adóssal szerződő alperes tulajdonában vagy birtokában, akkor a felperestől sem várható el a további – bizonytalan kimenetelű, adott esetben akár többszörös láncolatú – igényérvényesítés. A Cstv. 40.§-ában foglalt megtámadási (érvénytelenségi) szabályokkal védeni kívánt – felszámoló által képviselt – felperes döntési kompetenciájába tartozik annak eldöntése, hogy a továbbértékesítési láncolatot képező további szerződések is megtámadja, és ennek eredményessége esetén az eredeti állapot helyreállítását kéri, vagy ehelyett a vele szerződő féltől az utólag jogi okból bekövetkezett irreverzibilitás miatt az alaptalan gazdagodás megtérítésére tart igényt.

A konkrét esetben a felperes a tehergépjármű tekintetében megkötött szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként már az elsőfokú eljárásban is 4.100.000,-Ft-ra tartott igényt az I.r. alperestől a Ptk. 6:113.§-a szerinti jogkövetkezmény alkalmazásával, azaz az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás pénzbeli megtérítéseként, mivel a tehergépjármű tulajdonjogának az ismételt átruházása miatt az eredeti állapotot már nem lehetett helyreállítani. E jogkövetkezményt pedig az elsőfokú bíróság – a fent kifejtettek szerint - helytállóan alkalmazta. Az I.r. alperes a fellebbezési támadásában ennek körében kizárólag a szerződés érvénytelenségét vitatta alaptalanul, de nem tette vitatássá sem a jogkövetkezmény alkalmazhatóságát, sem pedig a jogalap nélküli gazdagodása mértékét. Megjegyzi e körben az ítélet, hogy a Ptk. 6:113.§-a alapján – az érvénytelen szerződés tartalmától, az abban foglalt ellenszolgáltatás mértékétől függetlenül – az ellenszolgáltatás olyan mértékű ellenértékének megtérítéséről kell rendelkezni (természetesen az eljárásjogi keretek (Pp.215.§) között), amely megszünteti az irreverzibilis szolgáltatáshoz jutó fél jogalap nélküli gazdagodását. E körben a bíróságot mérlegelési jogkör illeti meg, nem köti a felek érvénytelen megállapodása, hanem a piaci viszonyok függvényében rendelkezik az ellenérték pénzbeli összegéről. Az elsőfokú bíróság a konkrét esetben pedig részletes indokát adta annak, hogy a tehergépjármű tekintetében miért 4.100.000,-Ft-ban határozható meg az I.r. alperes jogalap nélküli gazdagodásának a mértéke, amivel az ítélet egyetértett.

A fellebbezéssel érintett HA-DAD lajstromjelű repülőgép tekintetében megkötött szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azonban az elsőfokú bíróság tévesen alkalmazta - a felperes elsőfokú eljárásban előterjesztett kérelmének megfelelően - az „eredeti állapot helyreállítását”. E repülőgépnek ugyanis a Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatalának nyilvántartásai szerint nem a felperessel érvénytelen szerződést kötő I.r. alperes volt már a tulajdonosa az elsőfokú ítélet meghozatalakor, hanem a II.r. alperes. A felperes a

II.r. alperes tulajdonjogát a jelen perben nem tette vitássá, és keresetet sem terjesztett elő az I.r. és a II.r. alperes között az e légi jármű tekintetében létrejött – tulajdonosváltással járó – szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt. Ebből következően e légi jármű tekintetében sem lehet már az eredeti állapotot természetben helyreállítani, az eredetileg reverzibilis dologszolgáltatás teljesítést követően jogi okból (a tehergépjármű tulajdonjogának ismételt átruházása miatt) bekövetkezett visszafordíthatatlansága miatt. E légi járműnek ugyanis már nem az I.r. alperes a tulajdonosa, ezért azt természetben nem is tudja visszaszolgáltatni a felperesnek.

Ezért e légi jármű tekintetében az érvénytelenség jogkövetkezményeként kizárólag – a felperes másodfokú eljárásban pontosított keresetének megfelelően - a Ptk.6:113.§-a szerint szintén az alaptalan gazdagodás megtérítésének van helye. Ennek összegét pedig az ítélet tábla a felperes keresetével egyezően, az adásvételi szerződésben foglalt 800.000,-Ft összegben határozta meg. Ennek körében az ítélet tábla utal arra, hogy a peres felek egyike sem hivatkozott arra, hogy az légi járműre vonatkozó érvénytelen szerződésben szereplő vételár ne felelt volna meg a piaci viszonyoknak. Ezért a rendelkezésre álló adatok alapján ebben az összegben határozható meg az érvénytelen szerződés alapján utóbb irreverzibilissé vált dologszolgáltatáshoz (a légi jármű tulajdonjogához) jutó I.r. alperes jogalap nélküli gazdagodásának a mértéke. Ezzel az összeggel ezért növelni kell az I.r. alperesnek az elsőfokú ítéletben foglalt marasztalásának az összegét.

Mindezek alapján az ítélet tábla az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit a rendelkező részben foglaltak szerint a – Pp. 253.§ (3) bekezdése alapján – részben megváltoztatta, és a HA-DAD lajstromjelű légi járműre megkötött szerződés érvénytelenségének az elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezménye helyett - az elsőfokú ítélet erre vonatkozó rendelkezései mellőzésével - az I.r. alperest 800.000,-Ft alaptalan gazdagodás megfizetésére kötelezte, amivel az I.r. alperes marasztalásának összegét felemelte, míg ezt meghaladóan az elsőfokú ítélet fellebbezett részét helybenhagyta.